

Roheline HÄÄDEMEESTE

Nr. 2

Häädemeeste roheliste häälkandja

Veebruar 2007

Ülevaade ühispoordumise vastustest

Siinset ülevaadet ei ole tänase päevani avaldatud Häädemeeste valla lehes "Koduvald". Vallaelanikel ja 105 allakirjutanul on jäänud seetõttu teadmata neid puudutav oluline ja õiglane teave sellest, mis toimus ajavahemikul 12.-23.08.2005. a. Arumetsa külas.

Häädemeeste valla elanikud esitasid ühispoordumise 29. aug. 2005. a. Arumetsa külas asuva Fibo ExClay tehase omanikule, maxit Estonia AS juhtkonnale ja erinevatele Eesti keskkonnasutustele seoses tehase mitmete saasteallikatega (tolm, suitsugaaside keemilised ühendid, müra, karjääri ja territooriumi heitveed). Teist aastat järjests ei peatatud tehases tööd, kui leidis aset suitsufiltri avarii 12. - 23. aug. 2005. aastal. Tootmine jätkus filtriteta.

Ühispoordumises, millele kirjutas alla 105 valla elanikku, esitasime 4 konkreetset nõudmist Eesti Keskkonnaministeeriumile, Keskkonnainspeksiioonile ja Pärnumaa Keskkonnateenistusele, Häädemeeste vallavalitsusele, maxit Estonia AS-le ja tehase omanikule Heidelberg Cement Groupile.

Nõudmised olid:

1. Karjäärist väljapumbatavat savivett peab laskma piisavalt settida enne Arumetsa oja juhtimist;
2. Heitegaaside seiretulemuste avalikustamist;
3. Korstnafiltrite avarii korral tootmisprotsessi seiskamist ja rikke kohest likvideerimist;
4. Tehase territooriumil tekkivate erinevate heitvete nõuetekohast puhastamist enne loodusesse juhtimist.

Oleme saanud 8 kirjalikku vastust: Keskkonnaminister Villu Reiljanilt, Pärnumaa Keskkonnateenistuse juhataja Toomas Padjuselt, Keskkonnainspeksiiooni Pärnumaa osakonna juhatajalt Teet Sepalt (2 kirja), Maxit Estonia AS juhatajalt Viktor Valkiainenilt. (4 kirja).

Vastused on järjestatud vastavalt püstitatud 4-le probleemile.

1. *Analüüsiga tuvastati, et 01.09.2005. a. Arumetsa oja savikarjääri settetiigist juhitav heitvesi sisaldas 1900 korda suuremas koguses heljumit kui loaga lubatud.*

Puudus Pärnumaa Keskkonnateenistusega kooskõlastatud Arumetsa oja seireplaani.

(Vastused on toodud sõna-sõnalt Keskkonnainspeksiiooni Pärnumaa osakonna vastusest ühispoordumisele 07.10.2005 ja 24.10.2005.). Pärnumaa Keskkonnainspeksioon kontrollis tehast aug. - sept. 2005. a. koos Pärnumaa Keskkonnateenistusega.

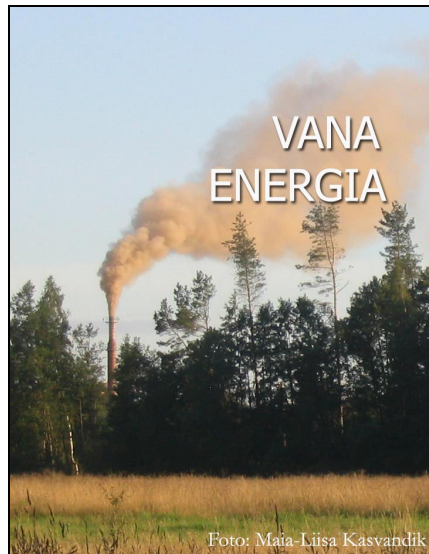
2. Ajavahemikus 27.-28. sept. toimus Keskkonnainspeksiiooni tellimisel pöördahju korstnast ja söelamajast väljuvate saasteainete mõõtmine Keskkonnauuringute Keskuse poolt. 24. 10. 2005 laekusid pöördahju ja kruusasõela emissioonide mõõtmiste koopiad.

Mõõtmistega tuvastati loaga lubatust suurema LOÜ (lenduvate orgaaniliste ühendite) sisaldus suitsugaasides. Keskkonnakompleksloa nõuete rikkumise ja töötamise eest rikkis puhastusseadmega (Välisõhu kaitse seaduse nõuete rikkumine)

karistati maxit Estonia AS-i kui juriidilist isikut kokku 17 000 kroonise rahatrahviga.

Ühtlasi informeerime Teid selles, et pöördahju korstnast loaga lubatud äkkheide 50 tundi on käesoleval aastal ületatud ja iga järgnev puhastusfiltri mittetöötamine (v.a plaanilise seisaku puhul) on käsitletav loa nõuete rikkumisena ja karistatav väärtemenetluse korras. Palume teid võimalusel informeerida meid edaspidistest puhastusfiltri mittetöötamisest tasuta infotelefonil 1313. Soovi korral võite jääda anonüümseks. (Keskkonnainspeksiiooni Pärnumaa osakond 24.10.05)

3. 12.-23. augusti k.a. toimunud tegevus ei vastanud tehase poolt Välisõhu kaitse seaduse nõuetele, kuna § 88 lõige 2 keelab püüdeseadmeta või rikkis püüdeseadmega töötamise. Kontrolli käigus tõdeti, et olemasolev pöördahju püüdeseadme ei vasta enam primarele võimalikule tehnikale, kuna tootmisvõimsused on tõusnud ligi kaks korda ja püüdeseadmed ei olnud projekteeritud sellistele tootmisvõimsustele. Kuna eeltoodud tegevuses on rida väärtetunnuseid, siis on Keskkonnainspeksiiooni Pärnumaa osakond alustanud nende väärtegade menetlemist, mille tulemustest informeerime Teid täiendavalt.

Täname Teid edastatud informatsiooni eest, milline aitab kaasa looduskeskkonna säilimisele ja loodame meeldivale koostööle ka edaspidises. (Keskkonnainspeksiiooni Pärnumaa osakond, osakonnajuhataja Teet Sepp 07.10.05)

Meile teadaolevalt on Pärnumaa Keskkonnateenistus seoses vee ja õhu ülenormatiivse reostamise eest esitanud maxit Estonia AS-le ka saastetasunõude 304 543 krooni ulatuses. (Keskkonnainspeksiiooni Pärnumaa osakond, osakonnajuhataja Teet Sepp, 24.10.05)

4. Rataslaadurite pesuplats ei vasta keskkonnatõuetele ja ei kajastu loas saasteallikana; heitvete suublasse juhtimine ei olnud loaga lubatud.

Järg lk. 4

Arutelu Arumetsa tulevikust

Vaadates tagasi toimunud rahvakoosolekule, tuleb kindlasti kommenteerida Silvia Paluoja artiklit "Savikoll (!?) pingestab Häädemeeste elu" (Pärnu Postimees 19. jaan. 2007), mis jättis seal osalenutele (kuid eelkõige eemalseisjatele) toimunust üpris kummalise pildi.

Kõigepealt plokitehase Fibo ExClay direktori Eero Rändla täiesti analüüsimata jäetud ettekanne, kus kõlas vaid kiidulaul tehase majanduslikule edukusele ja vajalikkusele Häädemeestel. Erihist huvi oleks võinud pälvida vähemalt järgminegi lõik: "Suhtleme huvirühmadega(!?), oleme saatnud vallaelanikele keskkonnavalase küsimustiku 2002. ja 2006. aastal (Milliste tulemustega?), keskkonnamõjude hindamist tehakse kaks korda (!?) aastas, Arumetsa ojust võetakse iga kvartal analüüsida (Kelle poolt?), tolmpuhastusmasina soetasime (Pikaajalise elanike surve tõttu!), ratasöstukite pesuplatsi ehitasime välja..."

Seda kõike tulnuks ajakirjanikul võrrelda ettevõtte endise töölise Erko Ristmäe sõnavõtu esiletoodud tehase seniste keskkonnavalaste vajakajämistega.

Samuti jäeti analüüsimata, miks Pärnumaa Keskkonnainspeksiiooni juhtivinspektori ettekandes "erilisi patte ja röögatuid trahve Keemani märkmeis polnudki."(!?) Ja miks tõusis vahelehtüdeks perearst ja Häädemeeste vallavolikogu esimees Harri Loothing? "Oleme siin kaks tundi koos olnud ja mulle hakkab see meenutama ajaloolaste kokkutulekut, aga tulevikku (!?) on vaja vaadata." Milleks oli tal vaja naeruvääristada Arumetsa küla kümme aastat kestnud meeleheitlikke võitlusi oma elamisväärse elukeskkonna eest? Ehk hoopiski kripeldas ta südametunnistusel vallavolikogu 20. novembril antud nõusolek savikarjääri laiendamiseks – ilma Arumetsa külaga nõu pidamata?

Ning miks oli vaja ajalehes avaldada avalikku demagoogiat: "Kas keegi on meie projekti läbi lugenud?", küsis asjatundmatuks tituleeritud Niitlaan (OÜ Steigeri juhatause liige) ja vaatas süvenevas häbelikus (!?) vaikuses ringi. Ei ühtegi jaatust!"

Millal OÜ Steiger esitles avalikult oma savikarjääri korrastamise ja laiendamise projekti? Või selgitas üldse sellega tutvumise võimalust?

Ja eksitav alapealkiri artikli lõpus – "Roheline pingpong"! Nagu oleksid kohalikud rohelised kogu selle "jama" taga, et ausale firmale kaikkaid kodaratesse loopida. Et nemad nagu mõtlesid välja "olematud" probleemid ja mängivad mõttetut pingpongi "helge homse" vastu, mida sisaldavad savitõöstuse laiendamise kavad. Loomulikult ei olnud juhus ka see, kui artikkel algas järgmise (kavala) sissejuhatusiga:

"Rein Raudsepp, Keskkonnaministeeriumi Keskkonnakorralduse ja tehnoloogia osakonna juht: "Arumetsa maadele üleriigilise tähtsusega kaevandamisloa annab ministeerium, aga kahe aasta jooksul on meile saadetud kirju, et tehase töötaks keskkonnasäästlikumalt. Täna aga – head istumist, head rääkimist!" Selle soovi ütlemise järel hüppas (!?) vaheküsimusega püsti

Järg põrdel

Tiit Merenäkk, kohaliku rakukese (nn. "rakukese") eksisteerisid vaid NLKP-s!) häälekandja "Roheline Häädemeeste" toimetaja k. t.

"Mitu kirja olete saanud kahe aastaga?"

"Loen üle," lubas Raudsepp, "aga kakskümmend ehk."

Nimetatud lõiguga taheti lehelugejale selgeks teha, et Häädemeeste rohelistel polnudki mitte mingisugust tõsiseltvõetavat sõnavõttu ega sõnumit – ainult see naljakas "püsti hüppamine". Miks aga jättis Paluoja tsiteerimata EER Häädemeeste raku volimehe T. Merenäki **kaks olulist, sisulist sõnavõttu?**

1) Pärast Eero Rändla ettekannet avaldas ta kohalike roheliste seisukohta, et nad ei nõua tehase sulgemist (mis põhjustaks tööliste töötusjäämist) vaid soovivad elamisväärselt elukeskkonda eelkõige Arumetsa külarahvale, kuid ka kogu ümbruskonnale. Ei saa ju pidada normaalseks seda, kui elanike viieaastase nõudmistele tulemusena alles paigaldatakse tolmufiltrid ja samuti viieaastase võitluse järel jõutakse firmale "aru pähe panna", et Arumetsa oja reostuse leevendamiseks tuleb rajada veel teine settetiik! Häädemeeste rohelised ootavad euroopaliku keskkonnamõtlemise saabumist maxit Estonia AS-i, et tootmine ei jätkuks Arumetsa küla elanike tervise hinnaga.

2) Pärnumaa Keskkonnainspektiooni juhtivinspektori sõnavõtu järel avaldas meie volimees imestust, et too teostab Arumetsas plaanilist (!?) kontrolli vaid üks (!) kord aastas ja on seni trahvinud tehasi vaid sümboolsete summadega. Ometi on ju tegu teada-tuntud kõrge saasteohtu allikaga, mis peaks pälvima eriti sagedast kontrolli! Volimees avaldas lootust, et ka Keskkonnainspektiooni jõuaks päralt euroopalik mõtlemine - **tõelise keskkonnaseire olemusest.**

Jääb üle vaid oletada, miks ja kellele oli meie seisukohtade mitteesitamine selles artiklis kasulik. Nagu samuti see, et tänaseni ei ole meile vallavalitsuse poolt saadetud koosoleku stenogrammi.

Siia lõppu võiks asetada ehk kõige hämmastavama tõsiasja, mis selgus sel õhtul. Nimelt on viimasel ajal Arumetsa külarahvast piinanud hingemattev lehk pärit ilmselt tehase põletusahjudesse lisatavatest **mürgistest pilsivetest**, mis on saadud aga ei kusagilt mujalt kui kurikuulsalt tankerilt "Probo Koala"! Niimoodi siis toimubki ohtlike jäätmete kahjutustamine Eesti Vabariigis...

Ka sellest vaikis "Pärnu Postimehe" artikkel.

EER Häädemeeste rakk

Foto: Maija-Liisa Kasvandik

EESTI EETIKA

Oleme tunnustajateks siin seni-nägematule sotsiaalsele eksperimendile maailma ajaloos – kuidas kommunistlik klassiühiskond on tänaseks muutunud **täiesti uut tüüpi ida-euroopalikuks kastiühiskonnaks**. Totalitaarsest eilsest ülevõetud ja edasiarendatud kommunistlik VALE on kollaboraatorite poolt muudetud uueks omanäoliseks riiklikuks valeks, uueks erakondlikuks ja ametkondlikuks pettuseks.

Mismoodi on see siis juhtunud?

Uusliberalism ja eurousk on Eesti eliidil mõeldud ja sõnastatud rahva petmiseks selle traditsionaalsel, kommunistlikul kombel. Nagu ka kolmkümmend aastat tagasi, kehtib selline süsteem režiimi moraalse alatuse ja kahepalgelise varjamiseks. Vargamoraaliga võimuahne "punaladvik" ja uusnomenklatuur on oma olemuselt nii Brüsselile ajuvad hosianna-lauljad kui ka kommunistliku koloniaalaristokraatia mantlipärijad. Nende senine riiklik juhtimistegevus on tänaseni toimunud hierarhilise (!) võimu usurpatsiooni (ld. k. *usurpare* – seadusevastaselt omandama) ning sädeleva silmakirjalikkusega ("**Kõik inimese heaks, kõik inimese õnne nimel!**" – omaaegne NLKP hüüdlause). Võim on usurpeeritud osava **mängudemokraatiaga** – erakonnakeste eliidi valimistest valimisteni kulgeva kokkumängulise pirukajagamisega (vt. veel kord Jaspers "Roheline Häädemeeste" nr. 1).

Lääneliku mõtlemise pagasist automaatselt ülevõetud uusliberalism (nagu NLKP järjekordse kongressi direktiiv!) ei ole ravinud ega leevendanud kommunistlikust keskkonnast päritud hädist ja häbiväärset mõttelaiskust. Vastupidi, ta on hoopiski süvendanud meie eilset teadvuses eksisteerinud kriisi põhjust. Eesti elu psühholoogiline alus on seega tänu "uutele oludele" uue tasandi (loe: kõrgema kvaliteedi!) saavutanud kommunistlik Vale ja teeskus – nii nagu näiteks on seda suurepäraselt suutnud Sotsialistliku Partei kattevarjus tänaseni teostada Ungari kommunistid. Tuletame vaid meelde äsjaseid 1956.aasta ülestõusu tähistamise päevi Budapestis, kus nende käsul toimepandud verise vägivalla meie press ja eliit üksmeelselt peaaegu maha vaikisid. (Ainsana andis sellest avameelsele reportaaži kuuleht "Kes Kus" – nov. 2006) On väga tähendusriikas, et ükski Eesti erakonnake ega kodanikeliikumine ei esinenud sel puhul avaliku avalduse ega protestiga, mida oleks läkitatud Euroopa (ja maailma) avalikkusele, samuti Ungari "sotsialistidele"!

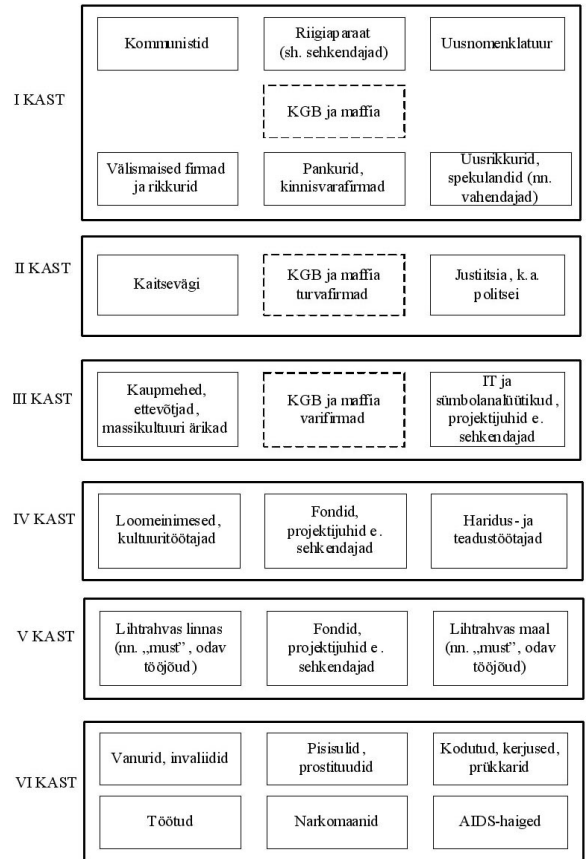
Agas võib-olla meie juhtkond juhindub hoopiski Spinoza eetikast – "**Valesid pole olemas, on üksnes vigased teod.**" (!?)

Vaatleksimegi siis seda uut ida-euroopalikuks eksperimenti lähemalt.

India mudel näeb välja järgmiselt:

- I Brahmaanid – võimas, suletud ja oma privileege säilitada püüdev preesterkond
- II Kšatrijad – sõjamehed
- III Vaišjad – kaupmehed ja liigkasuvõtjad
- IV Devadasid – muusikandid ja tantsijad
- V Šuudrad – käsitöölised ja põlluharijad
- VI Puutumatud – ühiskonna heidikud

Ja Eesti kastiühiskond:

Huvitav (ja uudne!) on KGB ja maffia (kuritegevuse) integreeriv osa selles süsteemis. Tõepoolest, see "*ongi sotsialismi ja kapitalismi ühinemine ehk konvergents*", mida mainis meie lähimineküü üks esimõtleja Haljand Udam (vt. "Looming" nr. 8 1994).

Et mitte jääda üldsõnaliseks, tuleb siia lisada pisut taustinfot.

Tallinn ei toetanud maffiasidemete komisjoni loomist
Tallinna linnavolikogu lükkas eile tagasi keskfraktsiooni eelnõu komisjoni moodustamise kohta linnavõimude võimalike sidemete uurimiseks kuritegelike struktuuridega. Isamaaliidu, Reformierakonna, Mõõdukate ja Rahva Usalduse võimuliidu esindajate väitel on niisugune komisjon seadusega vastuolus. (PM 19. 05. 2000)

Kaitsepolitsei kinnitas Aare Raidi pikka KGB-karjääri
Kapo kinnitas, et viimastel aastatel Eesti ajakirjanduses julgeolekuanalüütikuna sõna võtnud Aare Raid on olnud ligi 25 aastat KGB teenistuses. /---/ 1990.aastal astus Raid Eesti Liberaaldemokraatlikku Parteisse, mis ühines 1994.aastal loodud Reformierakonnaga. Raid on jätkuvalt Reformierakonna nimekirjas. (PM 03. 04. 2002)

Riigikogu ei seadusta KGB-laste kandideerimiskeeldu
Riigikogu põhiseaduskomisjon teeb ettepaneku lükata tagasi Isamaaliidu eelnõu, mille eesmärk on keelustada KGB töötajate ja agentide kandideerimine Riigikokku ja kohalikesse volikogudesse. (PM 15. 11. 2002)

Heaks illustatsiooniks on veel fakt, et 2004. aastal Tallinnas läbiviitud küsitlusest selgus karm tõsiasi – eelneva aasta jooksul puutus mingit sorti kuritegevusega (pätid, vargad, korruptandid jms.) kokku tervelt 41% linlastest! (EE 28. 07. 2005).

Samuti on huvitav selline detail, et "brahmaanide" hulgas (kommunistide, riigiaparaadi ja uusnomenklatuuri puhul) on säilunud okupatsiooniaegse pärandina SÕNA-kultus. (Nõukogude kord oli verbaalne, sõna oli väga tähtis – selle põhjal otsustati inimese üle. **Sõnu jälgiti kõikjal ja alati!**).

"Tõsiseks ohusignaalsiks on üldiselt maadvõtnud tavakodaniku hirm suud paotada. Kommunistliku režiimi ajal valitseti hirmu abil. Seesama hirm on vaikselt tagasi imbunud Eesti ühiskonda.

Hirm anda intervjuud, hirm teatada oma silmaga nähtud kuriteost, hirm kritiseerida ülemust, vallavanemat, hirm kuuluda juhatajast või vallavanemast erinevalt mõnda teise erakonda. Nagu kommunistliku režiimi ajal, uuritakse meil kõigepealt seda, kust lekkis ja kes lekitas, aga mitte seda, kes on süüdi.

Ekskommunistide füüsiline vägivald on asendunud majanduskuritegevuse, korruptiooni ja alatute valedega." (Juku-Kalle Raid – PM 29. 09. 2005)

Veel huvitab meie eliiti (nagu totalitaarses eelses!) vaid VÕIM ja VALITSEMINE. Valitsemine iga hinna eest, rahva soovidele ja ootustele sülitades. Nüüd aga ei tehta seda enam nii julmalt, vaid see on rüütatud pidulik-pimestavasse sini-must-valgesse toogasse ning alkoholiga lõhnastatud ...

Üks NSVLiidu lõpuperioodi võtmemärksõna oli VÄSIMUS. See oli vaimne ja füüsiline väsimus meid ümbritsenud lõpmatunäivast Valest. Valetamine väsitab. Midagi sarnast võib juba jälle täheldada ka tänases Eestis. Eriti ilmekalt avaldub see paljuräägitud kodanikuühiskonna tekkeks hädavajalike rahvaliidumiste ja -ühenduste väsimises, samuti internetiportaali Täna Otsustan Mina (TOM) ning sihtasutuse Strateegiliste Algatuste Keskuse (SAK) läbikukkumises. Miks siis nii?

Lääne demokraatia peremehed on oma valedega alati ihaldanud samu eesmärke, mida kommunistid Idas. Nende kõrgem intelligentsus on dikteerinud aga targema taktika. Kui Idas toetus kommunistlike demagoogide võim varjamatult JÕHKRALE VALELE, siis nende Lääne hingesugulased hoopiski salakavalamale PEENELE VALELE. Selle juurutamisel on lääne demokraatiamängurite peos saanud suurimaks trumbiks **näilisi vabadusi sisaldav ja propageeriv massikultuur**. Vaid sellise vaimu ja mõistust **märkamatu nüristava** süsteemi soosimine ja kõikvõimalik edendamise on teinud võimalikuks tänase manipuleeritava lääne massiinimese tekitamise ning sellest tulenevalt varjatud totalitaarsuse võidukäigu nn. vabas ja avatud ühiskonnas. Eriti ohtlikku olukorda on Eestis sattunud loomeinimesed ja kultuuritöötajad, samuti teadlased, kus nende eksistents on suuresti muutunud massikultuuriselt **projektipõhiseks** (vt. projektijuhte joonisel). See aga välistab loomuliku loomingulise järjepidevuse – tarvitseb vaid "projektile" mitte leida katet, kui tuleb ennast elementaarse elatise teenimiseks kusagile sandisentide eest müüma minna... Samuti võimaldab see nn. projektihalduritel kehtestada piiramatut kontrolli (ja Võim!) meie vaimeste rikkuste üle. Mida see tähendab aga nii väikese ühiskonna puhul nagu on seda Eesti, taipab vist küll igaüks.

Selle loo võiks lõpetada järgneva mõtisklusega.

Nõukogude võim tegi meie rahvale palju kurja. **Sellist kurja, mida silmaga ei näe.** Ja ometi pole me veel tänaseni suutnud talle kohta kätte näidata. Võib vaid imestada, kui osavalt on ta meid valitsevate preestrite ametirüüde voltide vahele pugunud, nende templites uue ja mõnusa äraolemise leidnud.

Tiit Merenäkk
luuletaja ja filosoof

Foto: Maia-Liisa Kasvandik

Leib kütteks?

Pühendatud Aive Raudkivi* mälestusele

Kujutlegem, et kohtume inimestega tulevikust. Nad küsivad: "Kuhu te panite kõik need loodusrikkused, mida oli sellises külluses? Kas te tõesti ei mõelnud, et ka meie elame kord siin? Miks peame elama kõrbes?" Kas nad suudavad meile andestada?

Vajame vaprust, et vastu seista üldistele suundumustele. Sõber loobus pensioni 2. sambast põhjusel et raha paigutatakse sel juhul sinna, kus ei hoolita keskkonnast (muidugi eesmärgiga panna raha kiiremini kasvama). Mõelda üleilmselt on üks. Aga kui kaalul on mu rahaline turvalisus?

Meil õhku paisatud heitgaasid jõuavad Aafrikasse ning Ameerikasse, ja vastupidi, ehkki me neid ei pruugi märgata. Ka vaesus ja nälj ei muutu olematuks, kui me seda ei näe ega kuule.

Biodiisil – seda saab toota näiteks õlirikastest seemnetest ja puidupiiritusest (õli ja piirituse segu). Mahepõllundust rakendades on see keskkonnale ohutu. **Toit** teatavasti tuleb samast mullast.

Võimalik, et ka kogu Euroopas toodetava biodiisli toorme suunamisega toiduabi vajajatele ei kaoks maailmast toidupuudus. Pigem on küsimus selles: toitu on meil nii palju, et me ei märka enam leiba prügikasti, ei märka ka seda, et auto viib meid edasi **toidu** abil. Aastakümned lahutavad meid ajast, varsti ka põlvkonnast, kellest paljud surid Siberis külma ja nälja kätte. Ehk küsida **endelt** toiduainepõhise kütuse tootmise kohta?

Tahaksime põletada tuhandetes tonnides

* Loe Aive Raudkivi raamatut "Pilvedesse poodud lind" (2003)

biodiislit – aga selle tootmiseks vajalikke põlde hariksime masinatega, mis vajavad seda nafta ja metalli, mida vaesemad rahvad oma maapõuest päevavalgele toovad. Rohelinegi Euroopa kaldub nägema asju oma mättakese otsast. Nihutame teiste rahvaste mured endast eemale nagu prügilaamad, mille pidev nägemine silma all paneks ebamugavust tundma – aga just siis ehk väheneks prügiteke – just siis leiaksid lahenduse üleilmsed mured?

Veame Eestisse puuvilja tuhandete kilomeetrite kauguselt. See on kulukas, kuid soovides süüa maitsvat eksootikat, saame seda siiski endale majanduslikult lubada. Miks ei võiks me aga kasvatada ja vedada vastukaubaks või toiduabiks vilja mõnesse vaesemas riiki? Miks Euroopa Liidus on seatud toiduainete tootmisele kvoodid? Nii sumbume iseoma küllusesse ja väikesesse muredesse. Meie riik ei ole maailma vaesemast vaene. Me ei tunne seda puudust, mida tunnevad inimesed mujal. Küsimus on eetilise. Kui kütus, mis on pärit söödavast ainesest, käitaks kiirabi- või tuletõrjeauto mootorit, päästes inimesid, siis võiks olla see õigustatud. Võimalik, et mingite poliitiliste takistuste tõttu ei jõuaks see toit iial sööjateni. Aga nüüd soovime põletada leiba, mida keegi võinuks süüa.

Meie esivanemad austasid leiba, mida oli napilt. Olen pidanud jagama leiba nendega, kes on päris vaesed. Ja olen reisinud palju vaesemal maal, kui praegune Eesti. Ja kord elus on mu toidukast saanud täiesti tühjaks, viimase terani. Seepärast ma ei saagi, isegi eeldusel, et rakendataks mahepõllundust, pooldada **söögitaimset** päritolu "roheline" vedelkütuse tootmist Eestis. Et tahtes mitte võlgu võtta tulevastelt põlvedelt naftat, laenaksime praegustelt neil puuduva leiba.

Kuidas ikkagi saada biodiislit? Toota seda mitte rapsist ja viljast – jättes need inimesteleloomadele – vaid pigem võsast-sõnnikust? Laseme põldudel võsastuda, ehk ilusamini öeldes, rajame **energiavõsa**? Kas ka nii ei "näppaks" me võimalikku inimitoit? Sest inimkonna kasvades, mullapinna kahanedes ja muldade lahjenedes läheb muld väga hinda. Ehkki, sel juhul viljapäid veel ei valminud, söödavat õli seemneist ei pressitud.

Teadlaste arvates oleksid Eestis (kui mereäärsl põhjamaal) kõige perspektiivikamad roheline energia allikad eeskätt **tuul** ja **vesi** – vähemalt esimest on meil piiramatult. Niisiis, hoopis tuul tuleks kinni püüda ja loodusõbralikult sõidukite tarbeks salvestada. Olgem siis **siin** pioneerid! Tõeliselt roheline kütuse valmistamisel, **tuulest**, mis ei lõpe iial otsa.

Lõpetuseks veel väike arvutus. Olgu inimese päevane energiakulu 2000 kcal, mis vastab u. 0,22 kg-le või 1/4 liitrile toiduõlile/biodiisli. Sõiduauto kulutab kütust 7,5 liitrit 100 km-le, korrutame selle 2-ga*; ja sõites 50 km päevas (18 000 km aastas), jagame taas 2-ga. Saame 7,5 liitrit biodiislit päevas. Inimühiku saamiseks korrutame tulemi 4-ga. Niisiis **õgiks sõiduauto toitaineid pidevalt 30 inimese eest!** Eestis on üksnes sõiduautosid 300 000...

Jaagup Lõvi

* Biodiisli toorme kasvatamiseks-töötlemiseks kulub fossiilset või, kui toota roheliselt, siis biodiislit peaaegu sama palju, kui on saadus. Ja selle saamiseks jälle samapalju jne. Aga selle peale ütlesid matemaatikud, et kasvada jada 1+1+1+1... tuleks lõputu, siis võtaksime siin koefitsiendiks 1,5, s.t. 1 liitri biodiisli saamiseks kulub veel 0,5 liitrit biodiislit, selle saamiseks 0,25 liitrit jne. Jada summa oleks siis 2.

Algus 1. lk-l

Ehitustoodete valmistamisel termilisel teel tekivad tolm ja muud osakesed, samuti kaevandamisjäätmed jm ladestati tagasi karjääri, milline tegevus ei olnud olemasoleva loaga lubatud. (Keskkonnainspektiooni Pärnumaa osakond, osakonnajuhataja Teet Sepp, 24.10.05)

Keskkonnaministeeriumi vastuses (14.10.05) minister Villu Reiljanil on kirjas: *Kontrollimiste käigus tuvastati mitmeid erinevate seaduste ja ettevõtete väljastatud keskkonnakompleksloa nõuete rikkumisi. Ettevõtte tegevustes leiti väärtetunnuseid ning Keskkonnainspektiooni Pärnumaa osakond on alustanud nende väärtegade menetlemist. Kergkruusatehase maxit Estonia AS Fibro ExClay keskkonnakompleksloa on praegu läbivaatamisel Pärnumaa Keskkonnateenistuses ning loa uuendamisel ja ettevõttele keskkonnakaitse nõuete esitamisel arvestatakse esilekerkinud saaste probleemidega.*

Vastused ühispöörumisele saabusid ka Häädeemeste Vallavalitsuselt (18.11.2005) ja Heidelberg Cement Groupilt (17.11.2005).

Kergkruusatehase pikaajalise tegevuse jooksul on suurenenud müügitahumad ja tootmisvõimsus. Suitsugaaside püüdesead ei ole projekteeritud sellisele tootmisele. Tolmu kogus on suurenenud, mitte vähenenud. Tehas ei ole seni suutnud midagi olulist ette võtta.

Loomulikult ei ole me nii vajaliku tehase vastu, kuid meid huvitab eluliselt, milliseid keemilisi ühendeid tehas oma saasteallikast keskkonda paiskab ja millises ulatuses need võivad olla kahjulikud inimeste tervisele, ümbritsevale loodusele, põlluviljadele, metsasaadutele ning seda pädeva asutuse uuringute põhjal. Seda enam, et peale kondijahu põletamise alustamist (alates 05.03.05. a.) on tehas Fibro ExClay arvatud kõrgendatud keskkonnariskiga käitiste hulka. Tehas ei oma antud ajani paikset seiresüsteemi, mida nõuab Euroopa Liidu jäätmepõletusdirektiiv (2000/76/EC) (Keskkonnakompleksloa taotlusest 2003. a.). Puuduvad andmed ohtlike jäätmete keemilisest analüüsist ja põletusjäätmete keemilisest koosseisust, mis gaasiheitega väljub korstnast ja tuhana ladustatakse tagasi karjääri, kust koos veega pumbatakse oja.

Meie kui püselanike meelest on peale normaalselt elu häiriva tolm keskkonnas ka muutusi, mis võivad olla tekkinud erinevate keemiliste ühendite tagajärjel. Just sellepärast on vaja meil teavet maxit Estonia AS ExClay kõigist keskkonda puudutavatest muudatustest – seirest, ettevõtetud abinõudest, heite vältimise või vähendamise tehnikatest parimal võimalikul moel.

Kersti Ristmäe

Ühispöörumise algatusgrupi kontaktisik
Häädeemeste roheline

Foto: Maia-Liisa Kasvandik

Urmas Leki mõtteid*

Ringkond nr.12 – Pärnumaa
nr. 1069

Et suunda muuta, peab kõigepealt peatuma. (Erich Fromm). Eestimaa Rohelised peatusid ja vormistasid uue suuna oma programmina (<http://roheline.erakond.ee>).

21. sajandi tööd on vähemalt 80 % ulatuses vaimset laadi. Vaimse töö puhul on aga oluline pühendumus ja loovus. Me oleme jõudnud olukorrani, kus peame muutma oma mõtteviisi. See on väga raske, kuid rohelistel on selle ülesande endale võtnud. Miks?

Aga sellepärast, et rohelistel on teistmoodi vaatamise oskus lähtudes säästva arengu printsiipidest ja loodusvaradest hoolimisest. Meie kaugem otsus on roheline mõtteviis kogu ühiskonnas. Selleks, et mõtteviisi muuta, peavad olema liidri omadused: selge visioon, pühendumus, julgus, usaldatavus ja moraalne küpsus. Nimetatud omadused on ju omased kõigile liidritele. Rohelised ongi liidrid, muutmaks mõtteviisi. Ilma pöördeliste muutusteta ühiskonna elus enam edasi minna ei saa.

Arvan, et suudan eelneva realiseerimisel tegutseda hariduse ja keskkonnakaitse vallas. Olen veendunud, et Eesti tulevik on tähelepanu koondamine loodusteaduslikule haridusele. Olen veendunud, et peamine globaalprobleem ei ole mitte Maailmamere reostumine, põhjaveevarude ammendumine, jne., vaid madal keskkonnateadlikkus.

Keskkonnateadlikkuse edendamise poole pealt pean kõige olulisemaks:

- * keskkonnateabe kättesaadavaks muutmist üldsusele;
- * inimeste võimalust osaleda ja kaasa rääkida keskkonnavalitsuste otsuste tegemisel;
- * otsused peavad tulema kõigile kättesaadava ja kontrollitava info alusel;
- * otsuste täitmise üle peab olema avalikustatud kontroll. Muide, see on kirjas ka Riigikogu poolt 1997.a. vastu võetud Eesti keskkonnastrateegias.

Aga selliste teemadega suudan ja tahan ma tegeleda. Sellega olen ka juba pikka aega tegelema. Luban vaid ühte: kõik minu tulevased otsused saavad lähtuma valijate arvamustest. **Ja ma esindan eeskätt Pärnumaad ja Häädeemeste valda.**

Eesti märk on loomulikkus, loovus ja looduslähedus.

*Loe Urmas Leki kohta ka meie lehe avanumbri.

Kirjavahetus EER Juhatusesega

24.jaanuaril 2007.a-l kirjutasid Häädeemeste rohelistel EER Juhatuses järgmise kirja:

EER Häädeemeste raku volimeest Tiit Merenäkki 15. jaanuaril EER Tallinna kontorisse Juhatuses esimehele järgmisesisuline väljavõte meie 7. jaanuari koosoleku protokollist:

“Otsustati ühehäälselt volitada EER Häädeemeste raku volimeest Tiit Merenäkki kohtuma eeloleval nädalal EER Juhatuses esimehe Marek Strandbergiga ja paluma tal esitada nädala jooksul kirjalik arvamus ajalehe “Roheline Häädeemeste” avanumbri kohta. Arvamus trükitakse ära “Rohelise Häädeemeste” veebruarinumbri, samuti informeeritakse sellest EER Juhatuses.”

Seoses tõsiasjaga, et Marek Strandberg pole tänaseni meie vastanud, pööratakse sama tekstiga EER Juhatuses poole. Samuti palume ikkagi toetada meie ajalehe trükkimist (numbri tiraaži maksumus 3000 krooni). Tegemist on otsedemokraatliku (tsenseerimata) väljaandega Häädeemeste vallarahva jaoks ja ka Pärnumaa roheliste tarvis.

Head uut energiat soovides ning nädala jooksul vastust ootama jäädes

EER Häädeemeste rakk.

P.S. Samuti huvitab meid, kelle korraldusel asetati meie saadikukandidaat Urmas Lekk Pärnumaa roheliste nimekirjas eelviimaseks.

Huvitava kombel pole meie vastust veel saabunud. Jääme seda siiski ootama.

Häädeemeste rohelistel teatavad

* 1. veebruaril 2007.a. toimus Häädeemeste nn. noortekeskuses Isamaa ja Res Publica Liidu Pärnu piirkonna Häädeemeste osakonna erakorraline üldkoosolek.

Koosolekul tuvastati, et 4 aastat tagasi alustanud Isamaaliidu osakond eesotsas Urmas Aavaga lakkas sisuliselt toimimast juba aastate eest. Uueks osakonna juhatajaks valiti Lembit Künnapas ning uude juhatusse Erko Ristmäe ja Einar Saar.

IRLi Häädeemeste osakonna töö käivitamine ja edasise tegevuskava väljatöötamine jäi juhatuses ülesandeks. Tegevuse edaspidine edukus sõltub valimisjärgsest olukorrast IRLi Pärnu piirkonnas.

* EER Häädeemeste raku 4. veebruari koosolekul võeti vastu uueks liikmeks Juta Voki. Samas volitati oma volimeest osa võtma 23. veebruaril Põllumajandusministeeriumis toimuvast “Eesti maaelu arengukava 2007-2013” keskkonnamoju strateegilise hindamise aruande avalikust arutelust.

* Tähelepanu! Eeloleval pühapäeval (18. veebruaril) algab idamaade kalendri järgi punase metsseaaasta!

“Roheline Häädeemeste”
trükiarv 1500
Trükikoda: Bookmill
e-mail : rohelineleht@gmail.com
Toimetaja k.t.: Tiit Merenäkk
Ilmub kord kuus